

Гурєєва Л.В., Козьміна Н.А.

**Засоби перекладу дієслів семантичного поля, що позначає
*розумову діяльність.***

Дієслова *розумової діяльності* або ментальні дієслова, що поєднуються між собою в складі функціонально-семантичного поля, характеризуються спільністю значення. Всі структурні елементи ментального поля так чи інакше співвідносяться з поняттям мислення. Дієслова *розумової діяльності* не просто називають процес мислення, але й містять у своїй семантиці елементи його опису, що свідчить про наявність базової семантичної моделі, пов'язаної з відбиттям структури розумового процесу: суб'єкт мислячий, сам процес думки, об'єкт думки.

До семантичної групи *розумової діяльності* відносяться такі групи дієслів: 1) дієслова пізнання, у семантиці яких є вказівка на придбання знання; 2) дієслова знання та дієслова пам'яті, що мають вказівку на збереження пізнаного.

Досліджуючи дану семантичну групу дієслів, ми намагалися проводити порівняльний аналіз лексико-семантичних модифікацій, які були використані різними перекладачами текстів художньої літератури для того, щоб адекватно і доступно передати зміст даних дієслів.

На базі проведеного нами аналізу ми можемо констатувати, що дуже часто перекладачі вдаються до такого прийому як звуження або конкретизація значення. Наприклад: англійське дієслово *to imagine*, яке означає—*викликати у своїх думках, своїй свідомості який-небудь образ, картину, дію тощо*, можна перекласти як *схимерити*. Словникове значення цього слова—*мати дивовижні примхи, вигадки чий-небудь, поводитися дивно, нарешті вигадати, створити щось після довгих роздумів*, тому воно вносить в речення мови перекладу негативну емфазу

(*довго думав перш ніж уявити*). У цьому випадку конкретизується значення вихідної одиниці *to imagine* відповідно до контексту, адже міра інформаційної впорядкованості вихідної одиниці *to imagine* є нижчою за міру впорядкованості відповідній їй за змістом одиниці *схимерити* в мові перекладу.

Ще одним яскравим прикладом конкретизації та звуження значення може бути наступний переклад, де англійське дієслово *to guess* - *доходити до правильної думки, висновку про когось, щось, керуючись якимись прикметами, ознаками* - передається українською мовою як *завбачувати*. Словникове значення цього слова: *завбачувати—знати наперед, на основі певних фактів робити передбачення, віщувати*. Перекладений варіант дієслова *to guess* суперечить його словниковому значенню, але підходить до контексту та вносить в нього позитивну емпфузу. При цьому ми можемо спостерігати підвищення експресивності та конкретизації образу у перекладеному реченні, чого б не було, якби перекладач вирішив скористатися нейтральним варіантом та передати дієслово *to guess* на українську мову як *здогадуватися*. Тому, можна говорити про те, що вихідна одиниця *to guess* володіє значним ступенем інформаційної невизначеності та значною мірою залежить від контексту. Перекладач, в даному випадку, передає не стільки саме слово, стільки конкретний варіант його значення в даному контексті.

На нашу думку це можна пояснити національно-культурними особливостями специфіки дієслів *розумової діяльності* української мови, семантика якої схиляється до лаконічності та точності, в той час як одні й ті ж самі дієслова англійської мови даної категорії, як правило, можуть мати декілька абсолютно різних значень.

Значно рідше нами спостерігався такий прийом як генералізація значення, лексико-семантична трансформація розширення.

В одному з прикладів англійський вираз *to cut ones way*, словникове значення якого - *нареши́ти зрозуміти щось, після довгого осмислення, второпати щось* - перекладається як *розуміти*, що означає—*сприймати, осягати розумом, усвідомлювати ідею, зміст чого-небудь написаного, прочитаного, сказаного*. Можна побачити, що при перекладі вихідне значення яке є більш емфатичним, нейтралізується і втрачає свою емоційно-оціночну маркованість.

Особливої уваги заслуговують і приклади, що демонструють застосування прийому антонімічного перекладу. (Наприклад: *to remember* - *зберігати в пам'яті, усвідомлювати*, перекладається на українську мову як *не забувати*.) Причиною тому стає конфлікт між поєднанням лексичних та граматичних мовних одиниць в вихідній мові та в мові перекладу. В деяких випадках рішення використати антонімічний переклад при передачі певного дієслова українською мовою є правильним, адже інколи повний переклад призводить до певного буквалізму, обтяжує контекст та знищує образність.